

i samarbete med

Kulttuurikeskus
Kulturcentret

PROMENADGUIDE

Folkhälsanhuset Wasa

Rådhusgatan 23–25

SÖDRA RUTTEN 4 KM

Vi vet alla hur viktigt det är att dagligen röra på sig också utomhus. I den här guiden hittar du en rutt genom Sandviksparken och tillbaka längs stranden med en hel del intressanta objekt du kan stanna upp vid och läsa mera om. På kartan finns parkbänkar för vilopauser och toaletter utmärkta. Det finns även promenadguider med andra rutter.

Vi hoppas att den här promenadguiden ska hjälpa dig att upptäcka den varierande natur, kultur och historia som finns i vår näromgivning.

1.	Folkhälsanhuset Wasa	sidan 7
2.	Vaasa-opisto	sidan 6
3.	Baptistkyrkan	sidan 7
4.	Kruunuasunnot Oy/FAB Aessori	sidan 8
5.	Keskuskoulu	sidan 8
6.	Kasernen vid områdets östra kant	sidan 9
7.	Vasa stentryckeri	sidan 8
8.	Vasa simhall	sidan 10
9.	Sandviksparken med Sandviksvillan	sidan 10
10.	Brages friluftsmuseum	sidan 11
11.	Statyn "A dreamer of peace"	sidan 12
12.	Gustavsborgs parkområde och badstrand	sidan 12
13.	Vasa centralsjukhus	sidan 13
14.	FAB Vasa Kompass 1–4	sidan 14
15.	Tykkihalli – Pjäshallen	sidan 14
16.	Kontorsbyggnad	sidan 15
17.	Gustavsborgs öppna daghem	sidan 15
18.	Soldathemmet	sidan 16
19.	Kasernen väster om exercisplanen	sidan 16
20.	Officersmässen	sidan 16
21.	Truppförbandens traditionsmur, Lotta-statyn och ortodoxa kyrkan	sidan 17
22.	Tegelkasernen	sidan 18
23.	Kulturhuset Fanny	sidan 18
24.	C.A. Setterbergs monument	sidan 19
25.	Vasa gymnasium och Vaasan lyseon lukio	sidan 19
1.	Folkhälsan	sidan 20

1 objektets nummer på kartan

b parkbänk

1. Folkhälsan

Rådhusgatan 31 – Vasa handelsskola

2. VAASA-OPISTO

Den ståtliga folkskolbyggnaden i nyrenässansstil är ritad av arkitekterna Backmansson & Thesleff. Den blev färdig på 1890-talet och har tjänat elever på båda språken. Fasaden har visats upp på världsutställningen i Paris år 1899. Ryska marinsoldater var stationerade i huset som besköts vid frihetskrigets början den 28.1 1918 (Januarisöndagen) då ryssarna drevs ut från staden. Kulhålén var synliga i fasaden ända fram till renoveringen på 1950-talet. I huset har ett flertal skolor verkat, handelsskola från 1903, därefter handelsläroverk till 1969, handelshögskola/universitet 1968–1999, yrkeshögskola till 2015. Stadens finska medborgarinstitut Vaasa-opisto verkar i byggnaden från 2016.

2. Vaasa-opisto

1. FOLKHÄLSANHUSET WASA

Huset är byggt 2013–2015 och huvudplanerare är arkitekterna Aitoaho & Viljanen. Det har ett mycket centralt läge och ger Folkhälsan synlighet i staden. Huset har 55 seniorbostäder, både ägo- och hyresbostäder, kök och matsal, lokaler för hälsofrämjande verksamhet och gruppverksamhet. Folkhälsan Vålfärd Ab och Folkhälsans förbund har sina administrativa kontor i huset. Där finns också utrymmen som kan hyras ut till utomstående. Huset har uppförts som ett samarbete mellan Samfundet Folkhälsan i svenska Finland r.f., Harry Schaumans Stiftelse, Svenska litteratursällskapet i Finland r.f./ Svenska kulturfonden och Landskapsföreningen Folkhälsan i Österbotten r.f.

Rådhusgatan 44

3. BAPTISTKYRKAN

Baptistförsamlingen är äldst av stadens frikyrkoförsamlingar. Den grundades 1881. Kyrkan är byggd 1930.

3. Baptistkyrkan

4. Kruunuasunnnot

Rådhusgatan 46
– Försvarsmaktens
personalbostäder

4. KRUUNU- ASUNNOT OY/FAB ASESSORI

Stampersonalens gamla bostads-
kvarter mellan Rådhusgatan och
ortodoxa kyrkan har övergått i
Kruunuasunnnot Oy:s ägo efter att
garnisonen lades ned 1998. Huset
på bilden är byggt 1957 och huset
till vänster om detta blev färdigt
1967.

5. Keskuskoulu

Rådhusgatan 39–43

5. KESKUSKOULU

Skolan är stadens äldsta finskspråkiga skola. Den grundades 1877 och var till en början belägen på Rådhusgatan 33. I. Serenius är arkitekt för detta skolhus som togs i bruk 1939. Skolan har i dag 350 elever, av vilka 2/3 går i språkbadsskola och lär sig svenska. 1958 hade skolan hela 1352 elever och undervisningen skedde i två skift. 1939–1945 fungerade skolan som krigssjukhus. Under vinterkriget inrymde skolan 100 bäddplatser och under fortsättningskriget 400.

Rådhusgatan 54

7. VASA STENTRYCKERI

I denna byggnad från 1926 fanns Vasa stentryckeri som var verksamt mellan 1955 och 2010.

6. Kasern

Rådhusgatan 48

6. KASERNEN VID OMRÅDETS ÖSTRA KANT

Byggnad 11 byggdes som kasern för Skarpskyttebataljonen. Kasernen inrymde 100 man. I dag används byggnaden av Vaasa-opisto och Vasa Arbis för grundläggande konstundervisning TaiKons verksamhet.

7. Vasa stentryckeri

Sandviksgatan 8

8. VASA SIMHALL

Simhallen blev färdig 1962. Den renoverades och byggdes till i början på 2000-talet. Då fick simhallen en 50 meters bassäng. Förutom bassänger på 25 meter och 50 meter finns en undervisningsbassäng och en barnbassäng samt konditionssal, café-restaurang, konferens- och klubbрум.

Fortsätter vi längs cykelvägen som går mellan motorvägen och simhallen kommer vi till:

9. SANDVIKSPARKEN MED SANDVIKSVILLAN

Parken har en lång och anrik historia. Omvandlingen till park började i slutet av 1830-talet då medicine doktorn F. G. Sanmark köpte området och planterade nya träd här. En del lindar och en weymouth-tall, som fredades år 1961, finns ännu kvar. Sandviks hemman övertogs 1843 av hovrättsassessor C. J. Boy. Han lät enligt J. A. Linders ritningar bygga ett bostadshus i empirestil 1846. Linder bidrog även till utformningen av parken. Boys tid kännetecknas av ett rikt nöjesliv och ståtliga festarrangemang. Finlands nationalskald J. L. Runeberg sågs ofta som gäst. Skalden J. Tegengren föddes och bodde en tid i Sandviksvillan. Han har med ord och teckningar beskrivit parken. Den stora halvrunda glasverandan byggdes på 1930-talet. I parken nära villan finns fyra små vänortsparker – Pärnuparken, Umeåparken, Kielparken och Harstadsparken.

Sandviksvillan ägdes under många år av Vasa stad men är sedan 2015 i privat ägo. Villan kommer att användas som festlokal och restaurang.

10. Brages
friluftsmuseum

10. BRAGES FRILUFTSMUSEUM

Området gränsar till Sandviksparken. Harfgårdsenheten är den mest intressanta. Harfhemmanet nämns första gången i mantalslängderna 1705. Genom tingsprotokoll, där skadeståndskraven framställdes, vet man att Böle by i Närpes brändes ned av ryssarna under ofärdsåren 1808–1809, så även Harfgården. Gården byggdes upp på nytt och flyttades senare för att bli en del av Brages friluftsmuseum.

Enligt gammalt byggnadsskick är byggnaderna på friluftsmuseet samlade omkring en fyrkantig gårdsplan. Storstugan och kamrarna är möblerade enligt gammal allmogetradition. En stor del av inredningen är från Harf. I framstugan finns en permanent utställning som visar en österbottnisk brudstuga från Lappfjärd. I dag finns sammanlagt 24 byggnader på området. Av dessa har fyra hus (sältskytemuseet, båthuset, fiskarbastun och strandboden) anknytning till kustbygdens binäringar, nämligen jakt och fiske. I sältskytemuseet, som invigdes 1939, visas fångstmännens levnadsvillkor på Kvarkens vårvinterisar. På området finns också en jungfrudans som anlades 1968 enligt modell från Valsörarna.

9. Sandviksvillan

Vi återvänder till SANDVIKSPARKEN men följer nu vägen längs stranden. Först kommer vi till:

11. STATYN "A DREAMER OF PEACE "

– Nära Sandviksvillan

Sri Chinmoy 1931 – 2007. Donerad av World harmony run 13 juni 2010. I parken finns motionsbanan Fredsmilen. Den är 1609 meter lång och planerad av Vasa stad på initiativ av Sri Chinmoy Marathon Team.

12. GUSTAVSBORGS PARKOMRÅDE OCH BADSTRAND

Gustafsborgs parkområde börjar vid Sandvikens bobollsstadion och sträcker sig till södra änden av Strandgatan. En grusväg leder till Gustafsborgs badstrand. Tidigare fanns här två stora badhus, ett för män och ett för kvinnor, och även små privata familjebadhus. Kvar finns numera ett badhus för kvinnor. Det flyttades hit på 1930-talet. Huset brann under Konstens natt 2007 men byggdes upp enligt gamla ritningar från 1933. Den norra delen av parken består av ett skogsområde med kala klippor.

12. Gustafsborg

11. A Dreamer of Peace

Sandviksgatan 2-4 – Nikolaistads kommunala sjukhus

13. VASA CENTRALSJUKHUS

Byggnaden till höger i rött tegel blev färdig 1902 och ritades av länsarkitekt K. V. Reinius. I huset fanns från början en förlossningsavdelning med 7 platser och en medicinsk avdelning med 28 platser. I huset till vänster fanns epidemiavdelningen med 27 platser. Detta hus från 1925 är ritat av C. Schoultz. Sjukhuset betjänade stadsborna i 50 år innan det blev en del av det nya centralsjukhuset som inledde sin verksamhet 1956. VCS har senare byggts ut och har nu över 20 avdelningar och en personal på ca 2400 personer.

13. Vasa centralsjukhus

Ca 100 meter efter sjukhusporten längs Sandviksgatan tar vi till vänster längs Alexandersgränden. Då kommer vi till:

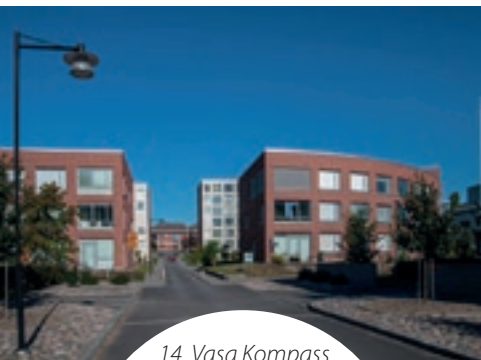
KASERNOMRÅDET I VASA

Området (Kaserngatan-Rådhusgatan-Sandviksgatan-Skolhusgatan) används inte längre som kasern. Arealen är cirka 13 hektar. Byggnadernas totala yta är 32000 m², varav staden äger 20 000 m². Museiverket bedömer att objektet nationellt sett utgör en betydelsefull kulturmiljö. Den militära verksamheten i Österbotten var i över hundra år ett synligt inslag i stadsbilden. Beväringutbildningen i staden lades ner 1998. En del av verksamheten flyttades till Dragsvik. De flesta av byggnaderna inklusive tomterna övergick i stadens ägo 1999.

Alexandersgränden 1–4

14. FAB VASA KOMPASS 1–4

Vasa kompass är ett annorlunda höghus i fyra våningar med 156 bostäder på 30–115 m². Företaget Peab Oy vann arkitekttävlingen som utlysts angående det nya bostadsområdet 2008, och byggde husen 2010–2013. Huskomplexet finns 800 meter från torget och 300 meter från havsstranden.

14. Vasa Kompass

15. Pjäshallen

Alexandersgränden 2 – Vagnslider och stall

15. TYKKIHALLI – PJÄSHALLEN

1917 lät ryssarna uppföra byggnad 39 till vagnslider och stall. Det är indelat i sju avdelningar (spiltor) med var sin dubbeldörr längs långsidan mot norr. Byggnaden har länge använts som förråd samt pjäshall och är upprustad 2014.

16. Kontorsbyggnad

Tegelbruksgatan 7 – Koulutustalo (Utbildningshuset)

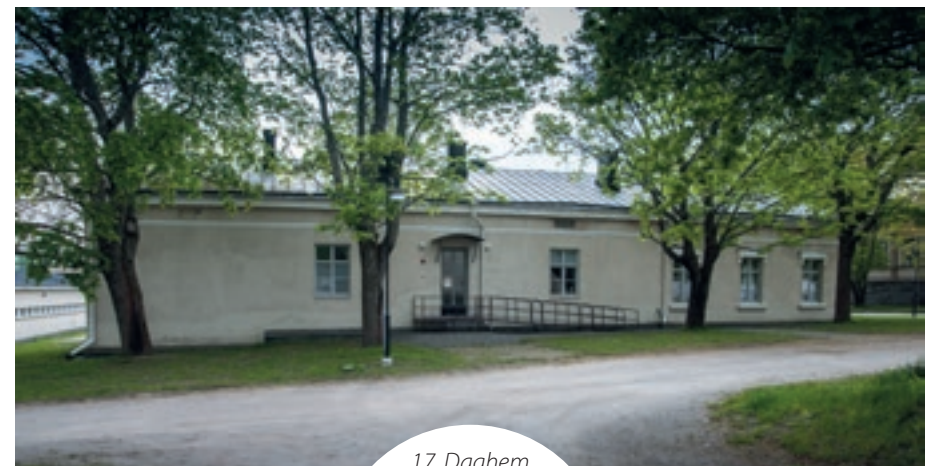
16. KONTORSBYGGNAD

Vasa Kustsektions utbildningshus byggdes 1987–1990 enligt professor O. Lapos ritningar. Förutsättningarna att hålla lektioner och föreläsningar för beväringar och reservister förbättrades avsevärt. I dag finns det kontorslokaler i huset.

Västra Kaserntorget 8–10/Bageriet

17. GUSTAVSBORGS ÖPPNA DAGHEM

I byggnad 28 fanns ursprungligen bageriet med fyra bakugnar och 5 brödförråd. Bataljonens tvättstuga och mangel samt proviantförråd fanns också i huset. Efter kriget ändrades bageriet och tvättstugan till tvättinrättning och skomakarverkstad. Proviantförrådet byggdes om till bostäder i början av 1950-talet. 1990 flyttade militärmusikkåren in. Senare har en modern musikstudio byggts i huset. Musikkåren lades ned 2013 efter att ha verkat i Vasa sedan 1952. Nu verkar ett av stadens öppna daghem i byggnaden.

17. Daghem

18. Soldathemmet

Rustkammaren

18. SOLDATHEMMET

Bataljonens vapen förvarades i byggnad 17, rustkammaren. Fönstren var försedda med järngaller. 1888 utvidgades byggnaden med tre rum och blev till ytan kvadratisk. 1952 fick soldathemmet flytta in i hela byggnaden som genomgått flera renoveringar efter det. Soldathemsföreningen är grundad 1919 och upprätthåller fortfarande en viss verksamhet i huset.

19. Kasern

Västra Kaserntorget 8-10

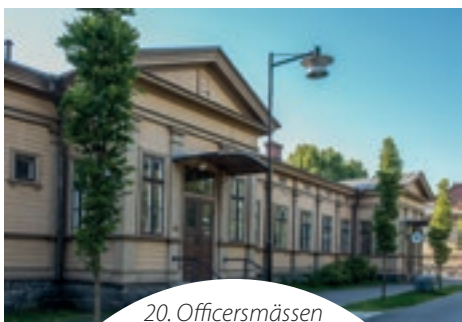
19. KASERNEN VÄSTER OM EXERCISPLANEN

Byggnad 13 byggdes som kasern för Skarpskyttebataljonen. Kasernen inrymde liksom de tre övriga manskapskasernerna 100 man. I dag används byggnaden för kulturell verksamhet. Den förvaltas av Kulturcentret i Vasa och där verkar olika kulturaktörer – kulturorganisationer, kulturföreningar, företag och enskilda konstnärer.

Kaserntorget 7

20. OFFICERSMÄSSEN

Officersmässen fungerade som samlingslokal för garnisonens högsta befäl och som restaurang. Det är den näst äldsta officersmässen i Finland som hela tiden fungerat i samma byggnad. Den äldsta finns i Sveaborg. Den stora takförsedda verandan som vetter mot trädgården byggdes på initiativ av överste Rydzewski. Sommartid var verandan ett omtyckt tillhåll för officerskåren. Ända in på 1920-talet ordnades fäktövningar för officerarna på verandan och vid sommarfester var musikkåren uppställd där. Officersklubben beslöt att upplösa föreningen 2012.

20. Officersmässen

21. Traditionsmuren

Korsholmsesplanaden, Kaserntorget

21. TRUPPFÖRBANDENS TRADITIONSMUR, LOTTA-STATYN OCH ORTODOXA KYRKAN

Traditionsmuren har rests som en påminnelse för efterföljande generationer om de truppförband och enheter som både i krigs- och fredstid uppstälts eller verkat i Vasa. Planeringen är gjord av arkitekt A. Nurminen på initiativ av överstelöjtnant C-B. J. Petander. Bredvid muren finns Lotta Svärd-statyn av Vasa-konstnären T. Helenelund-Suominen, som själv varit lotta. En ortodox kyrka skulle enligt planerna byggas redan i Gamla Vasa och för ändamålet hade redan också finansiering erhållits, men byggnadsarbetena hann inte inledas förrän Vasa brann 1852. Kyrkan byggdes enligt C.A. Setterbergs ritningar och stod färdig 1862. Den används fortfarande av den ortodoxa församlingen.

21. Lotta-statyn

Kaserntorget 8

22. TEGELKASERNEN

Under kejsardömet fanns ryska kosackavdelningar stationerade i Vasa för att upprätthålla allmän ordning. För dem byggdes det nuvarande kasernområdets första byggnad (1860), tegelkasernen, ritad av Setterberg. Den går även under namnet Kasakkakasarmi (Kosackkasernen).

22. Tegelkasernen

Kyrkoesplanaden 34

23. KULTURHUSET FANNY

Huset har fungerat bl.a. som brandkårshus. 1946 överlät staden huset till teaterföreningen Vaasan Näyttämö som var inrymd här till 1958. I närmare 50 år verkade huset som ungdomsgård.

Mångkulturföreningen Mira var verksam i huset 2006–2014. Efter det administrerar staden verksamheten och huset fick sitt nuvarande namn efter konstnärinnan Fanny Churberg från Vasa. Kulturhusets verksamhetsidé är fortsättningsvis att stöda det mångkulturella Vasas utveckling.

23. Fanny

24. C.A. Setterbergs monumnet

I korsningen av Kyrkoesplanaden och Kaserngatan

24. C.A. SETTERBERGS MONUMENT

År 1606 grundade Karl IX staden Vasa intill Korsholms slott. Nästan 250 år senare, år 1852, brann staden ner till grunden. Efter branden beslöts att staden skulle byggas på Klemetsö udde, som låg närmare havet vid uthamnen Brändö sund. Den rikssvenske arkitekten C. A. Setterberg gjorde upp en stadsplan för den nya staden, som skulle heta Nikolaistad efter tsar Nikolai I. Setterberg planerade stadens viktigaste offentliga byggnader och många privata hus. Nya Vasa med sina låga hus och breda esplanader representerar typiska byggnadsideal kring mitten av 1800-talet. Ett minnesmärke över Setterberg planerat av konstnären Tea Helenelund-Suominen restes 1996.

Kyrkoesplanaden 27 – Vaasan suomalainen tyttökoulu, senare Vaasan tyttölyseo

25. VASA GYMNASIUM OCH VAASAN LYSEON LUKIO

Vaasan suomalainen poikakoulu inledde här sin verksamhet 1880. Ett nytt skolhus, ritat av A.W. Stenfors, blev färdigt 1909 och Vaasan suomalainen tyttökoulu flyttade in. Vasa gymnasium, grundat 1997, delar sedan januari 2012 den nuvarande skolfastigheten med Vaasan lyseon lukio. I huset verkar också Vasa svenska aftonläroverk.

25. Vaasan lukio och Vasa gymnasium

Rådhusgatan 25

1. FOLKHÄLSAN

Trähuset som tidigare fanns på Rådhusgatan 25 byggdes 1862 som ett envåningshus (planeraren okänd). Andra våningen byggdes 1911 och ritades av A.W. Stenfors. Stenhuset ritat av C. Schoultz byggdes 1916 som samlingslokal för Frälsningsarmén.

I slutet av 80-talet rustades byggnaden upp och gjordes till rockklubb. 1990 hölls invigningen av Club 25. Salen blev känd för sin fina akustik och under åren har många kända artister uppträtt här.

Folkhälsan köpte huset 2007. En kort tid innan byggnaden skulle renoveras totalförstördes den i en brand 2013. Ett nytt hus byggdes på det nerbrunna husets plats. Det är nu högkvarter för Folkhälsans medborgarverksamhet i Österbotten och fungerar som samlingsplats för olika verksamhetsformer med hälsofrämjande syfte.

FÖRARBETET TILL DENNA GUIDE har gjorts huvudsakligen som ett frivilligt projekt av en arbetsgrupp från Folkhälsans Resurspool i Österbotten bestående av följande personer:

Fr.v Inger Nykvist, John Nordblad (projektledare), Gunn-Britt Sahlsten, Peter Sahlsten, Benita Nygård, Siv-Britt Höglund, Elisabeth Weijola, Mikael Stenvall, Kerstin Finnberg, Håkan Wikström.

Bilderna är tagna av Inger Nykvist och Håkan Wikström

PROMENADGUIDE

VISSTE DU ATT det också finns tre andra rutter som du gärna får promenera och samtidigt öka dina kunskaper om vår vackra stad. De är:

Torgundan	1,3 km
Norra strandrutten	2,5 km
Norra rutten	5,0 km

Broschyrer över rutterna finns att få från:

Vasaregionens Turism Ab/VisitVaasa, Rewell Center

Sommartid från Tori-info på torget

Rutterna finns också som mobilversion gjorda i samarbete med Vasa stads lägesdataenhet

Torgundan	http://bit.ly/1GK0nGe
Norra strandrutten	http://bit.ly/1GK0di7
Södra rutten	http://bit.ly/1QaOH1s
Norra rutten	http://bit.ly/23bO9PQ

Dessutom finns de som pdf på nätet. Sök på adressen www.folkhalsan.fi/promenadguide

 folkhälsan

i samarbete med

Kulttuurikeskus
Kulturcentret

VisitVaasa
FINLAND

Publicerad 2016